

Verslavingskunde

Jaap van der Stel

Het tijdschrift *Verslaving* houdt dus op te bestaan in deze vorm. Dat is jammer, maar als er te weinig abonnees zijn trekt de uitgever de stekker eruit. Er blijft natuurlijk behoefte aan kennis, en publicaties zullen blijven verschijnen. Maar wellicht is een gedrukt blad waar je voor moet betalen niet meer van deze tijd. Gratis en digitaal heeft de wind in de rug.

Het blad stond in een lange traditie. Al in de negentiende eeuw werd *De Wegwijzer* uitgegeven en dat blad, hoofdzakelijk geredigeerd door Theodorus van der Woude, heeft het tot na de Tweede Wereldoorlog volgehouden. De fakkel werd overgenomen door het blad *Feiten*, uitgegeven door het NCA (de koepel van de drankbestrijdingsorganisaties) en het TADP (tijdschrift voor alcohol en drugs en andere psychotrope stoffen). Dit laatste blad had een wetenschappelijke ambitie. Het is formeel nooit opgeheven, maar het stierf een eerloze dood.

Vervolgens kregen we een losbladig systeem van wetenschappelijke artikelen en bijlagen met actuele informatie. Losbladige systemen zijn er gelukkig niet meer; het was een ramp om de bijlagen op hun plaats te krijgen – ik heb thuis nog meerdere onuitgepakte afleveringen. Het is wel jammer dat de teksten van deze bladen niet digitaal beschikbaar zijn, want er stonden zeker relevante stukken in die nu nog het lezen waard zijn, al was het maar uit historisch besef.

Uiteindelijk werd twaalf jaar terug het blad *Verslaving* opgericht en het einde is alweer in zicht. Gelukkig timmert sinds een paar jaar wel het *LEF Magazine* aan de weg. Dit blad, ook actief op internet, is gericht op mensen met een verslaving in herstel plus hun naasten, en bevat nauwelijks wetenschap.

Behalve dat er iets weggaat, komt er ook iets nieuws: Verslavingskunde Nederland. Het is een netwerkorganisatie waarin de meeste organisaties die iets met verslaving van doen hebben hun kennis en activiteiten bundelen. Voor het eerst hebben nu ook cliënten en ervaringsdeskundigen een formele positie in een landelijke organisatie.

Dr. dr. J. van der Stel (✉)
Leiden, Nederland
e-mail: jaapvanderstel@gmail.com

De term verslavingskunde heb ik nog niet eerder ingetypt en ik weet ook niet of ik dat in de toekomst weer zal doen. Het heeft te maken met mijn chronische aarzeling of het wel zo verstandig is om je apart te organiseren. De verslavingszorg heeft een bijzondere geschiedenis die in categoriaal denken resulteerde. Enerzijds wordt altijd beklemtoond dat verslaving een psychische stoornis is – volgens sommigen moet je zelfs de term ziekte gebruiken – terwijl aan de andere kant de meeste pogingen om verslavingszorg te integreren in meer algemene voorzieningen zijn gestrand. Er zijn inmiddels grote koepels, zoals Parnassia, waar de verslavingszorg (breder) in is opgenomen, maar een gezamenlijk ambulante of klinische aanbod is bij deze voorzieningen niet werkelijk aan de orde.

Zeker, er bestaan ook elders gespecialiseerde voorzieningen, zoals voor autisme of eetstoornissen, maar de grote lijn is toch dat de instellingen voor de psychische zorg een breed aanbod hebben. Inhoudelijk is dat ook juist, want de meeste psychische aandoeningen hangen zo nauw met elkaar samen, dat het gekunsteld zou zijn om per diagnostische categorie een afzonderlijk circuit op te zetten. Talloze onderzoeken hebben bovendien allang aangetoond dat verslaving en misbruik van middelen een rol spelen bij talloze andere psychische problemen. En vice versa.

Als je vandaag zonder voorkennis opnieuw zou beginnen, betwijfel ik of je zoiets als verslavingszorg opnieuw zou ontwerpen. Ik snap heel goed dat er bepaalde thema's zijn waar je specifieke kennis voor nodig hebt. Dat geldt voor de behandeling van psychosen, de preventie van suïcide of hooggespecialiseerde behandelingen in ziekenhuizen. Maar er zijn ook veel thema's die op de agenda van het nieuwe netwerk staan die bij uitstek geschikt zijn voor een meer geïntegreerde benadering. Ik noem het verhinderen van stigma's en de preventie van verslaving.

Vroeg handelen impliceert de aandacht richten op de omstandigheden waarin problemen ontstaan en het voor zijn van een ongunstige levensloop. Die omstandigheden en ontwikkelingen zijn evenwel zelden heel specifiek voor verslaving. Alle redenen het beleid dan ook breder te trekken en (met anderen) die omstandigheden proberen te beïnvloeden, en bij (in het bijzonder jonge) mensen atypische ontwikkelingen – die echt niet alleen tot verslaving kunnen leiden – proberen te verhinderen.

Verslavingskunde Nederland is nu nog geen instituut en ik hoop dat het dat ook niet wordt. Een netwerk is al mooi genoeg. Dat is bovendien makkelijker te ontbinden, om vervolgens – voorbij de bundeling van specifieke kennis en kunde rondom verslaving – vooral ook de verbinding met andere sectoren en probleemgebieden te leggen.

Dr. dr. J. van der Stel is lector ggz bij Hogeschool Leiden, senior onderzoeker bij VUmc/GGZ inGeest en adviseur beleid bij Brijder-Parnassia.